

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

1.2 ความสำคัญของหลักสูตรและการสอน

1.3 ประเภทของหลักสูตร

1.4 รูปแบบการจัด โครงสร้างหลักสูตร

1.5 หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. การบริหารจัดการหลักสูตร

4. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

จากการศึกษาที่เกี่ยวกับหลักสูตรการสร้าง การพัฒนา และการวิเคราะห์หลักสูตร
ย่อมขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของหลักสูตร ความหมายของหลักสูตรมีตั้งแต่ความหมายที่กว้าง
คือ การจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ไปจนถึงความหมายที่เจาะเฉพาะวัตถุประสงค์ของ
หลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวางดังต่อไปนี้

ทาบา (อ้างถึงใน อุดม เขยทิวศ์, 2545 หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู
ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียน
การสอนและประเมินผล

สุमित คุณากร (อ้างถึงใน อุดม เขยกิจวงศ์, 2545 หน้า 2) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

ธีารง บัวศรี (2542, หน้า 7) ได้กล่าวว่าหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อ แสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 25) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

หลักสูตรยังมีความหมายแตกต่างกันตามผู้ใช้ คือ

ผู้บริหารสถานศึกษา จะให้ความหมายของหลักสูตรเป็นการจัดประสบการณ์ทั้งมวลใน สถานศึกษาให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิต

ผู้สอนจะให้ความหมายของหลักสูตร ในลักษณะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ได้ วางแผนไว้กับการสอนของครู และประสบการณ์จะเกิดขึ้น ได้จากการเรียนรู้ของนักเรียน

ผู้เรียนจะให้ความหมายของหลักสูตรในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ ตามที่สถานศึกษากำหนด และตามที่ครูสอน

จากความหมายของหลักสูตรตามทัศนะของนักการศึกษาหลายท่าน จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนได้ศึกษา ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ความสำคัญของหลักสูตรและการสอน

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของ การศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอน จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนิน ไปด้วยดีตั้งแต่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน

ความสำคัญของหลักสูตรมีดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาคำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตร เปรียบเหมือน แบบแปลน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรบอก

ไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤตินี้เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

หลักสูตรที่ดียังเป็นแนวทางให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะจัดและบริหารหลักสูตรอย่างไร จึงจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง ที่จะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

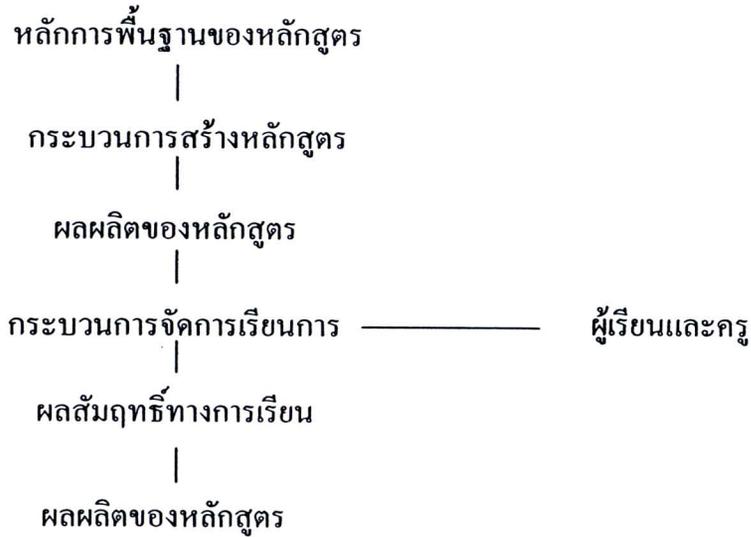
2. ครูและผู้เกี่ยวข้องหลักสูตร หลักสูตรได้บอกไว้ว่าควรจัดประสบการณ์อะไร จะสอนอย่างไร ทำไมจึงต้องสอนวิธีนั้น การเรียนจะได้ผลอย่างไร รวมทั้งจะประเมินผล และวัดผลด้วย

3. นักเรียน นักเรียนควรเรียนอะไร และคาดหวังผลจากการเรียนมีอะไรบ้าง

4. สถานประกอบการและสังคม มีความประสงค์ที่จะได้ผู้สำเร็จการศึกษาในคุณลักษณะใด ผลผลิต คือผู้สำเร็จการศึกษาควรมีคุณภาพอย่างไรที่สังคมต้องการ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน

เมื่อพูดถึงหลักสูตรก็จะควบคู่ไปกับการสอน จนดูเหมือนว่าหลักสูตรและการสอนเน้นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการเดียวกัน ตามความจริงหลักสูตรและการสอนสามารถแยกออกจากกันได้ และรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ก็เพราะหลักสูตรมีส่วนเป็นวัตถุประสงค์ขั้นหนึ่ง ที่ใส่เข้าไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอนผลสุดท้ายก็จะเกิดกับผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้เรียนตามหลักสูตร ความสำเร็จในการเรียนขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัย ได้แก่ ผลจากการเรียนการสอน ผลจากความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ผลจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียน ผลจากการจัดและบริหาร โรงเรียน รวมทั้งผลจากหลักสูตรด้วย ผลความสำเร็จในการเรียนจึงมิใช่ตัวการใดตัวการหนึ่ง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร และการสอนจะพิจารณาได้จากฝั่งต่อไปนี้

แผนภูมิ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน

ที่มา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , 2544 หน้า 26

จากการศึกษาความสำคัญของหลักสูตร จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญ คือ เป็นแนวทาง แผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นตัวกำหนดลักษณะและรูปแบบของสังคมในอนาคต และเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

ประเภทของหลักสูตร

การแบ่งประเภทของหลักสูตรเป็นการแบ่งตามแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีของการศึกษา ประเภทของหลักสูตรออกได้เป็น 9 แบบ ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (Subjective Curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม โดยเน้นเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาที่แยกจากกัน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแบบนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระ ซึ่งลักษณะหลักสูตรรายวิชาจะมีลักษณะดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระแต่ละวิชาจะแยกจากกัน เช่น วิชาเลขคณิต ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา จะสอนแยกออกจากกันเป็นรายวิชา

1.2 แต่ละวิชาจะมีลำดับของเนื้อหาสาระ มีขอบเขตของความรู้ที่เรียงลำดับความยากง่ายและไม่เกี่ยวโยงถึงวิชาอื่นๆ

1.3 วิชาแต่ละวิชา ไม่ได้โยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

1.4 การเลือกเนื้อหาสาระ และการจัดเนื้อหาสาระ โดยยึดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเรื่องที่สอนนั้น โดยมีแนวคิดที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เมื่อต้องการ

2. หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum) หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันมารวมเข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ 2 วิชา โดยไม่ทำลายขอบเขตวิชาเดิม คือ ไม่ได้มีการผสมผสานเนื้อหาเข้าด้วยกัน เช่น การจัดเนื้อหา เน้นให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างระบบอิเล็กทรอนิกส์และโทรทัศน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงหมู และการปลูกพืช โดยแสดงให้เห็นแต่ละวิชาจะเสริมกันได้อย่างไร

3. หลักสูตรผสมผสาน (Fused Curriculum) เป็นการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นรายวิชา โดยสร้างวิชาจากเนื้อหาวิชาที่เคยแยกสอนให้เป็นวิชาเดียวกัน แต่ยังคงรักษาเนื้อหาพื้นฐานของแต่ละวิชาไว้ หลักสูตรแบบนี้ แตกต่างจากหลักสูตรสหสัมพันธ์ที่มีบูรณาการระหว่างวิชามากกว่า คือ การสอนวิชาเหมือนสอนวิชาเดียว

4. หลักสูตรหมวดวิชา (Board Field Curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะหลายหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรสหสัมพันธ์และหลักสูตรแบบผสมผสาน โดยการนำเนื้อหาวิชาหลายๆ วิชา จัดเป็นวิชาทั่วไปที่กว้างขวางขึ้น โดยเน้นถึงการรักษาคุณค่าของความรู้ที่มีเหตุผลมีระบบ เช่น มนุษย์กับเทคโนโลยี มนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น

5. หลักสูตรวิชาแกน (Core Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนของวิชาอื่นๆ โดยเน้นเนื้อหาด้านสังคมและหน้าที่พลเมือง เพื่อการแก้ปัญหา เช่น ประชากรและมลภาวะ การดำรงชีวิตในเมืองและชนบท

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เกิดทักษะกระบวนการ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการในการแก้ปัญหา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีความสามารถในด้านทักษะกระบวนการ ดังนี้

6.1 มีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

6.2 ใช้กระบวนการให้เป็นสื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

6.3 ให้อรรถรสของกระบวนการ

7. หลักสูตรที่เน้นสมรรถฐาน (Competency or Performance Base Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรม การเรียนการสอน และความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน ในการจัดหลักสูตรแบบนี้จะต้องกำหนดความสามารถในการปฏิบัติที่ต้องการไว้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์ด้านความสามารถ

จากนั้นก็วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุแต่ละจุดประสงค์และมีการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้เรียนก่อนที่จะฝากไปเรียนตามจุดประสงค์ถัดไป เช่น การฝึกสอน แบบจุดภาค การสอนพิมพ์ดีด

8. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Activities and Problem Curriculum) หลักสูตรแบบนี้จะแตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้ที่มีแนวคิดว่าการศึกษาคือการดำรงชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคม หากมีแนวความคิดว่าหลักสูตรควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องต่างๆ ของชีวิตในสังคมชุมชน เช่น การป้องกันมลภาวะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

9. หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล (Individual Needs and Interest Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เช่น การเน้นที่ผู้เรียน การเน้นที่ประสบการณ์ โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้นตามความรู้ และความสนใจของผู้เรียนมีความยืดหยุ่นสูง และผู้เรียนสามารถเรียนได้เป็นรายบุคคล เช่น หลักสูตรของโรงเรียน Summer Hill ที่อังกฤษ ซึ่ง นิล (Niel 1960) สร้างขึ้น โดยทำโรงเรียนให้สอดคล้องกับเด็ก เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของหลักสูตร สรุปได้ว่าหลักสูตรประเภทต่าง ๆ มีความแตกต่างกันทั้งเป้าหมาย เนื้อหา การเลือกใช้หลักสูตรประเภทใดนั้น ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของผู้พัฒนาหลักสูตร ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร ในการพัฒนาหลักสูตรสามารถนำหลักสูตรรูปแบบต่างๆ มาผสมผสานกันให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละบริบทของสังคม

รูปแบบการจัดโครงสร้างหลักสูตร

รูปแบบหลักสูตรที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน มี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบหลักสูตรรายปี เป็นรูปแบบหลักสูตรที่จัดเนื้อหาวิชาตามลำดับก่อนหลังและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เพิ่มพูนสัมพันธ์กัน เช่น หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเรียน 3 ปี ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเรียน 2 ปี เป็นต้น รูปแบบหลักสูตรนี้จะกำหนดเวลาของการศึกษาว่าไม่น้อยกว่ากี่ปี การจัดรายวิชาในหลักสูตรก็จะจัดเป็นรายวิชาที่ต่อเนื่องบางครั้งก็มีการบังคับก่อนหลัง เช่น เรียนคณิตศาสตร์ช่วง 1 คณิตศาสตร์ช่วง 2 ถ้าเป็นรายวิชาที่บังคับก่อนก็จะเรียนวิชาแรกแล้วจึงเรียนวิชาที่ 2 การประเมินผลจะเป็นปลายปี และถ้าตกก็จะซ้ำชั้นเดิม รูปแบบนี้จะมีขีดจำกัดก็คือ ถ้าประเมินผลรวมตกก็จะเรียนซ้ำชั้นในทุกวิชา ซึ่งทำให้การเรียนช้าไปอีกหนึ่งปี รูปแบบนี้ปัจจุบันมีใช้กันน้อย

2. รูปแบบหน่วยกิต เป็นการจัดโครงสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเป็นหน่วยกิต โดยกำหนดชั่วโมงที่เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนขึ้นเป็นหน่วย ซึ่งเริ่มใช้ในประเทศสหรัฐ โดยมูลนิธิคาร์เนกี เรียกว่า Carnegie Unit of Instruction การจัดหน่วยกิตแบ่ง ดังนี้

ก. ถ้าเป็นการบรรยาย 1 หน่วยกิตเท่ากับ ในหนึ่งสัปดาห์จะต้องมีการสอน 1 ชั่วโมง และมีการศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอีก 2 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลา 18 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคการศึกษา

ข. ถ้าเป็นการปฏิบัติหรือการฝึกทักษะ 1 หน่วยกิตเท่ากับ ในหนึ่งสัปดาห์จะต้องมีการปฏิบัติในห้องทดลอง 2-3 ชั่วโมง และมีการศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอีก 1 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลา 18 สัปดาห์หรือ 1 ภาคการศึกษา

ค. ถ้าเป็นการปฏิบัติงานภาคสนามหรือการฝึกงาน 1 หน่วยกิตเท่ากับในหนึ่งสัปดาห์จะต้องมีการปฏิบัติภาคสนามหรือฝึกงาน 3 - 6 ชั่วโมง และมีการศึกษาด้วยตนเอง นอกชั้นเรียนอีก 1 ชั่วโมงตลอดเวลา 19 สัปดาห์หรือ 1 ภาคการศึกษา

วิจัย วงษ์ใหญ่ (2529, หน้า 4-5) โครงสร้างแบบหน่วยกิตจะมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. ภาคการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในปัจจุบัน จะแบ่งภาคเรียนเป็น 3 รูปแบบคือ

1.1 แบบทวิภาค (Semester System) โดยกำหนดให้ปีการศึกษาหนึ่งมี 2 ภาคการศึกษา ภาคการศึกษาละ 18 สัปดาห์ และภาคฤดูร้อน 8 สัปดาห์ สำหรับการศึกษาภาคฤดูร้อนจะไม่บังคับผู้เรียน

1.2 แบบไตรภาค (Trimester System) โดยกำหนดหนึ่งปีการศึกษามี 3 ภาคการศึกษาๆ ละ 15 สัปดาห์ รวมทั้งฤดูร้อนด้วย

1.3 แบบจตุภาค (Quarter System) โดยกำหนดหนึ่งปีการศึกษามี 4 ภาคการศึกษาๆ ละ 10 สัปดาห์

2. การแบ่งหมวดวิชา โครงสร้างหลักสูตรจะแบ่งเป็นหมวดวิชา เพื่อความสะดวกในการจัดเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยจะแบ่งเป็น 3 หมวดวิชา คือ

2.1 หมวดวิชาพื้นฐาน โดยแยกออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ ภาษา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์

2.2 หมวดวิชาเฉพาะด้าน ได้แก่ วิชาแกนหรือวิชาเฉพาะหรือวิชาชีพ บางหลักสูตรอาจจะแยกวิชาเฉพาะออกเป็นวิชาเอกและวิชาโท

2.3 หมวดวิชาเลือก หมายถึง วิชาใดๆ ที่เปิดสอนในสถานศึกษาและจัดให้เป็นวิชาเลือก

3. การแบ่งลักษณะวิชา ส่วนมากจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

3.1 วิชาประเภททฤษฎี หรือบรรยาย

3.2 วิชาประเภทปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติในห้องทดลองหรือโรงประลองกับการปฏิบัติโดยการฝึกงานหรือภาคสนาม

4. การกำหนดจำนวนหน่วยกิต โครงสร้างหลักสูตรแบบหน่วยกิต จะจัดรายวิชา และเนื้อหาที่สมบูรณ์และเสร็จสิ้นในแต่ละภาคการศึกษา การกำหนดหน่วยกิตแต่ละวิชาจะต้อง

กำหนดให้เหมาะสมเพื่อมิให้รายวิชากระจายมากเกินไป เช่น กำหนดไว้อย่างต่ำเพียง 1–2 หน่วยกิต ต่อ 1 รายวิชา จะทำให้ผู้เรียนต้องเรียน 10–20 รายวิชาในแต่ละภาคเรียน หรือถ้ากำหนดจำนวน หน่วยกิตไว้สูงมาก เช่น วิชาละ 5–10 หน่วยกิต ผู้เรียนที่ไม่ถนัดรายวิชานั้นอาจจะสอบตก เนื่องจาก รายวิชาและจำนวนชั่วโมงเรียนเกินความสามารถของผู้เรียน และถ้าหากสอบตกก็จะเป็นภาระใน การศึกษาแก้ตัวและต้องศึกษาต่อไป นอกจากนี้มีปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาในการจัดและบริหาร หลักสูตรด้วย โดยทั่วไปวิชาประเภทบรรยาย จะกำหนดหน่วยกิตประมาณ 2–4 หน่วยกิตและวิชา ประเภทปฏิบัติจะกำหนด 1–3 หน่วยกิต

5. ประมวลวิชา คือ รายการแสดงวิชาที่สอนในหลักสูตร จะประกอบด้วยรหัสชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต วิชาบังคับก่อน (Prerequisite) ถ้ามีและจำเป็นในรายวิชานั้น รวมทั้งเนื้อหา โดยสังเขป การกำหนดรหัสวิชาทำให้รายวิชา สะดวกในการลงทะเบียนของผู้เรียน และการสื่อ ความหมายได้รวดเร็วขึ้น รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตร รหัสวิชาอาจจะกำหนดเป็นตัวเลขหรือตัวอักษร หรือจะผสมระหว่างตัวอักษรและตัวเลขก็ได้ ส่วนเนื้อหาวิชาโดยสังเขป (Course Description) มีการเรียกแตกต่างกันไป เช่น คำอธิบายรายวิชา หรือลักษณะรายวิชาโดยย่อ หรือลักษณะกระบวนวิชา เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาวิชาโดยสังเขปจะบอกถึง ความกว้างและความลึกของหลักสูตร

6. การประเมินผล การศึกษาในหลักสูตรแบบหน่วยกิต จะบอกทั้งปริมาณและคุณภาพ คือ จำนวนหน่วยกิตจะบอกเชิงปริมาณ ส่วนคุณภาพจะระบุโดยการวัดผลและแสดงค่าออกมาเป็น สัญลักษณ์โดยใช้ตัวอักษร เช่น A B C D เป็นต้น การสอบจะกระทำเมื่อสิ้นภาคการศึกษา ถ้าสอบ ตกวิชาใดก็จะเรียนซ้ำวิชานั้นใหม่ โดยเฉพาะวิชาบังคับก่อน แต่ถ้าเป็นวิชาเลือกเรียนวิชาอื่น ที่ผู้เรียนสนใจทดแทนให้โดยคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบการศึกษาแบบหน่วยกิตเป็น ระบบสะสมจำนวนหน่วยกิตที่สอบทบทไปเรื่อยๆ เพื่อให้ครบหน่วยกิต ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และเมื่อได้หน่วยกิต และคะแนนเฉลี่ยสะสมถึงมาตรฐานที่กำหนดก็จะสำเร็จการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบและ โครงสร้างของหลักสูตร สรุปได้ว่า การจัดรูปแบบและ โครงสร้างของหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นกระบวนการ ที่จะกำหนดเนื้อหาสาระวิชา อย่างเป็นขั้นตอนเริ่มจากง่ายไปหายาก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไว้ใน หลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระการเรียนรู้กับเวลาเรียน และการประเมินผล

หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การจะพัฒนาสิ่งใดก็ตามให้เป็นระบบจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่สมเหตุสมผล ซึ่งเป็น หลักการในการพัฒนา โดยมีจุดเน้นที่วัตถุประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ ไทเลอร์

Tyler (1959 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) ใช้หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
ในรูปของคำถาม 4 ข้อ คือ

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรใดที่สถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียน
2. ประสบการณ์ใดที่สถานศึกษาจะจัดให้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ จะจัดให้มีระบบระเบียบอย่างไรมีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะมีเกณฑ์ใดตัดสินได้ว่าจุดมุ่งหมายต่างๆ เหล่านั้นบรรลุแล้ว แม้ว่า ไทเลอร์ จะยัง

ยืนยันในคำถามทั้ง 4 ข้ออยู่ แต่ไทเลอร์ก็ได้เปลี่ยนแปลงจุดเน้นของหลักการพัฒนาหลักสูตร 2 ข้อ
คือ

ก. การเน้นบทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียน และต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

ข. การเน้นการสอนความรู้รอบคอบนั้นควรจะรวมถึงความรู้ ซึ่งผู้เรียนได้รับจากนอก
โรงเรียนด้วย ถ้าสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เด็กได้เรียนอยู่

นอกจากคำถาม 4 ข้อของไทเลอร์นี้ จะเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ
เป็นระบบทั่วๆ ไปแล้ว ทาบ้า Taba (1962 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) ซึ่งให้เห็นว่า
หลักสูตรใดๆ ก็ตาม แม้จะเน้นเฉพาะเจาะจงด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม จะต้องประกอบด้วยโครงสร้าง
ที่เฉพาะตัว ในการที่จะพัฒนาหลักสูตรมีความจำเป็น ที่จะต้องชัดเจนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน
ที่ทาบ้ากล่าวว่าจะต้องประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งจะทำให้เป็น
แนวทางในการเลือกและจัดระบบเนื้อหา รวมทั้งรูปแบบของการเรียนรู้และการสอน และท้ายสุด
ที่ขาดเสียมิได้ คือ การประเมินผล หลักการของหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ้าประกอบด้วย 4
องค์ประกอบ คือ

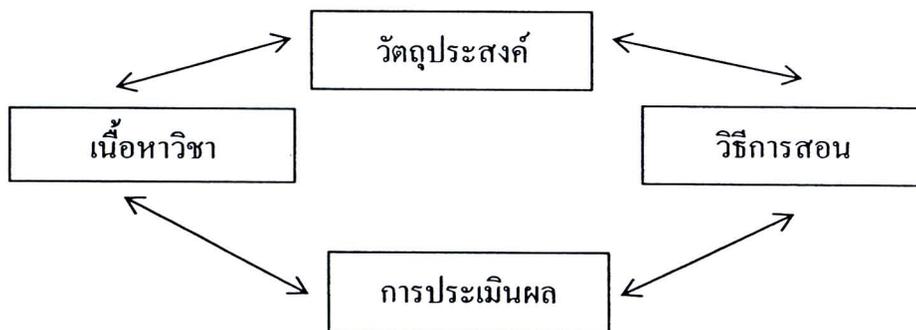
1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนของแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลหลักสูตร

โครงสร้างพื้นฐานของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 พื้นฐานหลัก คือ

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีสอน
4. การประเมินผล

ซึ่งทุกพื้นฐานจะต้องมีเกณฑ์ที่เที่ยงตรง เช่น เริ่มจากวัตถุประสงค์ที่เลือกแล้วว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล สังคมหรือทั้งสองอย่างซึ่งมีผลต่อเนื่องถึงการเลือกเนื้อหาวิชา

โครงสร้างต่างๆ นี้มิได้เป็นอิสระแก่กัน ต้องเกี่ยวพันกันไปตลอดและอย่างใกล้ชิด ด้วยไม่ว่าจะตัดสินใจเรื่องใดไปในทิศทางใดย่อมมีผลตกระทบโครงสร้างอื่นด้วย ตัวอย่างเช่น มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาวิธีการสอน และการประเมินผลด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ถ้าวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม วิธีการสอนก็ต้องเปลี่ยนไป ไม่ใช่การสอนให้จำแบบเดิม ซึ่งจะต้องเป็นการสอนแบบการแก้ปัญหา และถ้าจะสอนให้มีทักษะก็ต้องใช้วิธีสอนที่จะพัฒนาทักษะได้ และการประเมินผลก็ต้องประเมินการกระทำด้วย

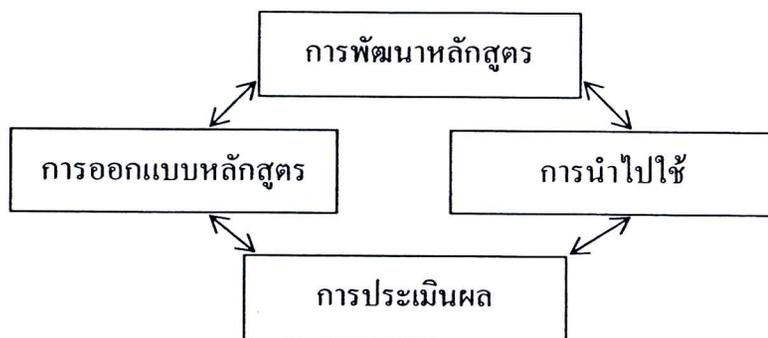

แผนภูมิ 3 แสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้างหลักสูตร

ทีมา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , 2544 หน้า 34

นอกจากความสัมพันธ์กันระหว่างโครงสร้างต่างๆ นี้แล้ว ผู้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรจะต้องทำให้เห็นชัดเจนว่าโครงสร้างต่างๆ สัมพันธ์กันจริงจึงจะสามารถนำไปใช้ได้สะดวก

เมื่อพิจารณารายละเอียดของขอบข่ายหลักสูตรจะพบว่า มีวงจรของหลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การออกแบบหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ 4 แสดงขอบข่ายของหลักสูตร

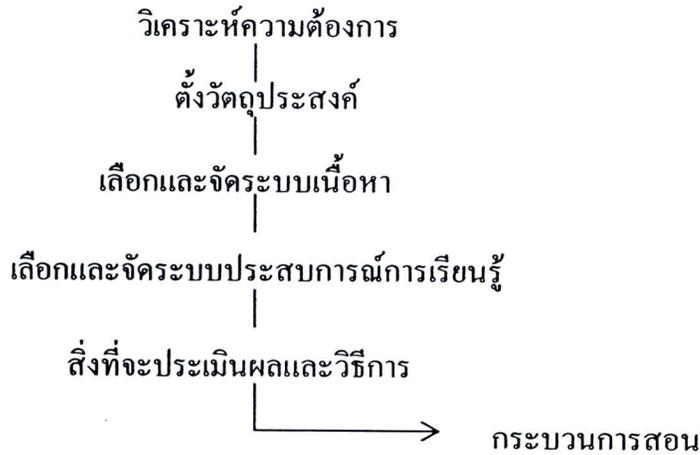
ที่มา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 หน้า 34

การออกแบบหลักสูตรใดๆ ก็ตาม มีจุดเริ่มจากนโยบาย ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา ก็ต้องดูที่ธรรมชาติของการศึกษา ชนิดของสาขาวิชา ระยะเวลาในการศึกษารายวิชาต่างๆ ที่บรรจุลงในสาขาวิชานั้น ซึ่งก็จะออกมาเป็นพิมพ์เขียวตั้งแต่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการสอน และกระบวนการการประเมินผล และที่ติดตามมากก็คือ มีการเตรียมพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาการสอน และการนำไปใช้ มีแหล่งข้อมูล การทดลองสอนและท้ายสุดก็คือ การประเมินผลกระบวนการทั้งหมด ในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ นี้ จะมีการซ้ำซ้อนกันบ้าง เช่น ก่อนจะนำไปใช้ในส่วนใหญ่ ก็มีการนำไปใช้ในส่วนย่อยก่อน แต่อย่างไรก็ตามก็จะมีการประเมินผลทุกขั้นตอน กิจกรรมทั้งหมดจะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

ขั้นตอนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

ทาบ้ำ (1962 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) ได้ให้ขั้นตอนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ความต้องการ
 2. ตั้งวัตถุประสงค์
 3. เลือกเนื้อหาวิชา
 4. รวบรวมเนื้อหาให้เป็นระบบ
 5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้
 6. จัดระบบประสบการณ์ในการเรียนรู้
 7. ตั้งเกณฑ์การประเมินผล จะประเมินอะไรและวิธีใด
- ทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถย่อเป็น 5 ขั้นตอน ดังแผนภูมิ 5 นี้

แผนภูมิ 5 แสดงขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

ที่มา : ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 36

1. การวิเคราะห์ความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง จะต้องเข้าใจ วัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะพัฒนาอย่างกระจ่างชัด ถ้าเราจะพัฒนาหลักสูตรสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ เราจะต้องรู้ถึงความต้องการแท้จริงของคนกลุ่มนั้น ถ้าคนกลุ่มนั้นเป็นผู้ที่จะต้องมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ผลิตของสังคม ก็จะต้องพิจารณาความต้องการของสังคมด้วย ตัวอย่างของการจัดการศึกษา เช่น การอาชีวศึกษานั้น นอกจากจะพัฒนาความต้องการส่วนตัว และสังคมแล้ว จะต้องพิจารณาเลยไปถึงความต้องการทางด้านอุตสาหกรรมด้วย ซึ่งความต้องการนี้แตกต่างไป จากความต้องการส่วนตัวของแต่ละคนและต่างไปจากความต้องการของแต่ละสังคม การวิเคราะห์ ความแตกต่างส่วนบุคคล สังคมและอุตสาหกรรมจะต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะเป็นเครื่องชี้แนะในการตัดสินใจ จุดประสงค์หลักของการจัดการศึกษา การเลือกเนื้อหาและมุ่งวัดเน้นใน กิจกรรมการเรียนการสอน

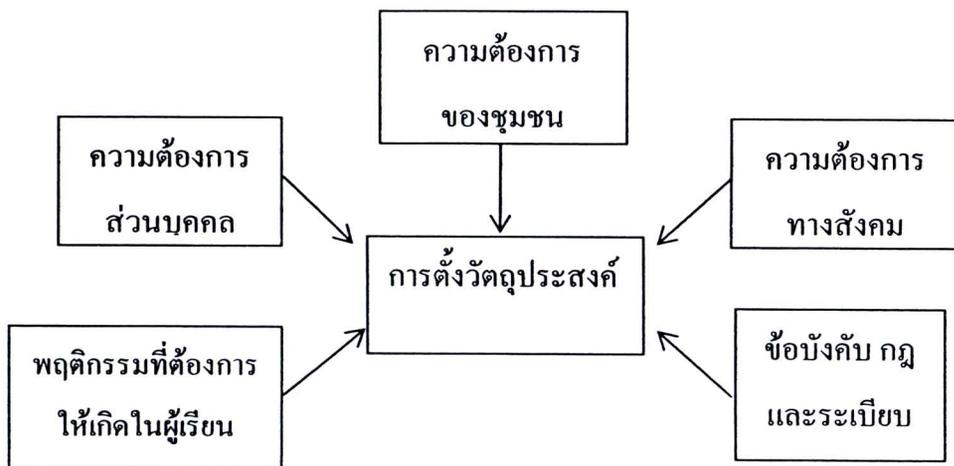
ดังนั้นถ้าจะทำเนื้อหา หลักสูตรให้เฉพาะเจาะจงลงไปก็จะต้องกำหนดหน้าที่ หรืองาน ที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบให้เฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งผู้สร้างหลักสูตรจะต้องมีข้อมูลของงาน โดยละเอียด แล้วนำมาวิเคราะห์งานซึ่งอาจจะทำได้โดยวิธีการดังนี้

1. แบบสอบถามที่ครอบคลุม
2. สังเกตการทำงานนั้นโดยตรง
3. สัมภาษณ์ผู้ทำงาน
4. การผสมผสานระหว่าง 3 วิธีดังกล่าว

การวิเคราะห์ความแตกต่างของงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ทราบว่ากลุ่มความรู้ ทักษะเจตคติ ที่จำเป็นต่องานนั้นๆ ซึ่งก็จะต้องตามมาด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายในรายวิชา

ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะมีความรู้ และได้รับการฝึกทักษะพิเศษในเรื่องนั้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังนับว่าไม่เพียงพอ ในด้านของอาชีวศึกษาระดับช่างเทคนิคต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ต้องรู้ และฝึกงานอย่างกว้างขวาง ต้องมีความรู้พื้นฐานทั่วไปบางอย่าง ต้องมีความสามารถที่จะหยิบฉวยออกมาใช้ได้ทันทีในสถานการณ์ต่างๆ กัน ดังนั้น นอกจากความต้องการจำเป็นทางด้าน อุตสาหกรรมแล้ว ความต้องการส่วนบุคคล และความต้องการทางสังคมก็เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา ประกอบด้วย ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางวัตถุประสงค์ก็ได้

2. การตั้งวัตถุประสงค์ เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ก็จะเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ได้ การตั้ง วัตถุประสงค์ต้องให้ครอบคลุมสิ่งที่วิเคราะห์ไว้แล้ว วัตถุประสงค์ที่จะตั้งจะเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะได้โดยพิจารณาจากแผนภูมิ 6 ดังนี้

แผนภูมิ 6 แสดงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกวัตถุประสงค์

ที่มา : ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 38

เมื่อตั้งวัตถุประสงค์แล้ว ก็ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้แสดงออก ให้ได้หรือปฏิบัติได้ การตั้งวัตถุประสงค์จะต้องสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน และสิ่งหนึ่งจะต้องให้ความสนใจด้วยก็คือ เรื่องของเครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก และกำหนดเวลา ด้วย

3. การเลือกและจัดระบบเนื้อหาวิชา การเลือกเนื้อหาวิชาสำหรับวิชาใดวิชาหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้บรรลุเนื้อหาวิชา จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่ตัวผู้เรียน

เนื้อหาวิชาใดก็ตาม จะประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และเจตคติในหลักสูตรช่างเทคนิคศึกษา การวิเคราะห์งานจะช่วยเป็นแนวทางให้เนื้อหาเหมาะสมกับ โปรแกรม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนและสังคมด้วย การรวบรวมเนื้อหาจะช่วยให้หลักสูตรเป็นรูปร่างขึ้น แต่ก็ไม่ใช่สิ่งสูงสุดท้ายที่จะสอน อาจจะมีเนื้อหาอื่นที่เพิ่มขึ้น หรือเนื้อหาอื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคคล เช่น ในด้านคุณภาพและคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมานะพยายาม เป็นต้น

เรื่องที่จะสอนสามารถจัดหมวดหมู่ได้ 3 ระดับ คือ

- ก. เนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้และต้องเรียน
- ข. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จำเป็นต้องเรียนเป็นเรื่องที่ควรเรียน
- ค. เนื้อหาที่อยากจะให้เรียนและผู้เรียนอยากเรียนอยากรู้

เนื้อหาวิชาเปรียบเหมือนพาหนะที่จะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา หรือผลของการฝึกอบรม โดยการสอนเนื้อหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเชื่อได้ว่าผู้เรียนจะได้รับความสามารถที่ต้องการให้มีทั้งการเลือกและจัดเนื้อหาให้เป็นระบบ จะต้องวิเคราะห์ลักษณะเด่นของความรู้ที่ได้จากวิชานั้น และลักษณะของกระบวนการเรียนรู้นั้นด้วย ซึ่งทุกอย่างต้องชัดเจน มิฉะนั้นอาจจะเกิดการบิดเบือนหรือการไม่อาจจะเรียนได้ขึ้น ทาบ้ำชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนากันมา มักจะไม่ให้ความสนใจแก่ความต้องการทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากวัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชาที่แคบ และห่างไกลจากความเป็นจริงทางสังคม

4. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อได้เนื้อหาวิชาที่จะสอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดผลแล้ว ก็มาถึงวิธีสอนเนื้อหาเหล่านั้น นั่นหมายถึง วิธีที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ อันที่จริง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ ตลอดเวลาระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม การที่จะได้รับผลจากการเรียนรู้จะต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เรียน สิ่งที่เขาทำก็คือสิ่งที่เขาเรียนรู้สำหรับเทคนิคศึกษานั้น ถ้าจุดประสงค์มุ่งเน้นพัฒนาทักษะก็ไม่จำเป็นต้องสอนการบรรยายมากนัก

ในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม แม้ว่าวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน จะทำให้ต้องมีการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่ก็มีหลักการทั่วไปบางประการที่อาจใช้ร่วมกันในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

1. นักเรียนต้องได้ประสบการณ์ที่ให้โอกาสเขาที่จะได้ฝึกพฤติกรรมที่ตอบสนอง
วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นที่ความพอใจของผู้เรียนและตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ปฏิกริยาตอบสนองจากประสบการณ์นั้น ต้องอยู่ในความเป็นไปได้สำหรับผู้เรียน

4. ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน อาจนำไปสู่วัตถุประสงค์เดียวกันได้

5. ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมือนกัน อาจนำสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันได้หลายอย่าง

ประสบการณ์เรียนรู้ต่างก็มีผลต่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน จึงถึงคราวที่จะจัดระบบ

การเรียนรู้เพื่อทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ไม่มีประสบการณ์การเรียนรู้ใด ประสบการณ์ที่ดี
ที่สุดที่ใช้ได้กับการเรียนรู้ทุกด้าน จำเป็นต้องจัดระบบและให้มีผลในการเสริมแรงแก่กันและกัน
หลักเกณฑ์ในการจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

ก. ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความรู้และทักษะของผู้เรียน มีโอกาสที่จะพัฒนา
ต่อไปได้อีก

ข. ผลที่ตามมาตามที่ได้ตั้งไว้ (Sequence) หมายถึง ความสามารถที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้น
จริง และทำได้ แม้จะมีความซับซ้อนเกิดขึ้น

ค. บูรณาการ (Integration) หมายถึง การผสมผสานประสานประสบการณ์ต่างๆ และ
นำไปใช้ได้

ขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ การวัดผลประเมินผล เนื่องจากการเรียนรู้จะมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าผู้เรียนได้รู้ผลความก้าวหน้าในการเรียนของเขา ดังนั้นการประเมินผล
จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก กระบวนการของการประเมินผลเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการที่จะรู้
ถึงจุดประสงค์ของการศึกษา รวมไปถึงกระบวนการเรียนการสอนด้วย ถ้าวัตถุประสงค์ทั่วไป
ของโปรแกรมการศึกษามีเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การประเมินผลก็ต้องประเมินการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง การให้รู้ผลของการเรียนรู้ มิใช่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
ที่จะเพิ่มความพยายามของเขาเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อระบบโดยรวมด้วย เพราะสามารถทำให้
ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม หลักสูตรก็จะเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง
(Dynamics) ทันท่วงที

ผู้สอนบางคน ไม่สามารถจะออกข้อสอบ จนกว่าจะสอนจบเรื่องตามหลักสูตร ซึ่งความ
จริงแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องสอนจนจบก่อนแล้วจึงเตรียมประเมินผล เมื่อมีวัตถุประสงค์ มีเนื้อหาวิชา
แล้ว ก็พร้อมที่จะรู้ว่าประเมินผลอะไรบ้าง การประเมินผลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร

โดยสรุปการพัฒนาหลักสูตร เป็นเรื่องที่ต้องการการตัดสินใจหลายขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่ม
ตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ การเลือกเนื้อหาให้ตรงและควบคุม ชนิดของ

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ และท้ายสุดคือ วิธีการประเมินผลของการเรียนรู้นั้น

การตัดสินใจควรจะเป็นคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การตัดสินใจมีระดับกว้าง เช่น นโยบาย ประเภทของกำลังคนที่ต้องการ วัตถุประสงค์ เป็นต้น ส่วนในอีกระดับหนึ่งอาจเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์เฉพาะเนื้อหา วิชา วิธีสอน และการประเมินผล และอีกระดับหนึ่งก็คือ การบริหารหลักสูตร

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง ได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2554 ผู้ศึกษาขอเสนอเนื้อหาโดยย่อดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (Vision) ของโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ และทักษะตามมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมวิชาชีพเบื้องต้นและเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม สำนึกในความเป็นไทย และรักท้องถิ่น ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. พันธกิจ (Mission)

2.1 พัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

2.2 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

2.3 จัดการศึกษาวิชาชีพเบื้องต้นและเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานพื้นฐานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2.5 จัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักประชาธิปไตย

3. จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเป้าหมาย (Goal /Target)

3.1 นักเรียนมีความรู้และทักษะตามมาตรฐานรายวิชา

3.2 นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

3.3 นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานการประกอบวิชาชีพและเทคโนโลยีตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542

3.5 นักเรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

4. หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง มีหลักการที่สำคัญดังนี้

4.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

4.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษา อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

4.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ การจัดการเรียนรู้

4.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง มุ่งเน้นพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

ข้อที่ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทยศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

นิยาม

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม เป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรม แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

นิยาม

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญู กตเวทิต์ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญู กตเวทิต์ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนใน ชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้ แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง และมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลกความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตาม หลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลก อย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใ้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรคัวัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายวิชาประวัติศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณใน การแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะ การแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของ เครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยี ในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการ สืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัด ประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังแผนภูมิ 7 นี้

แผนภูมิ 7 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง

ที่มา : หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หน้า 19

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	สัดส่วนเวลาเรียน (ชั่วโมง / ปี)								
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษา		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3
กลุ่มสาระการเรียนรู้									
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120	120	120
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120	120	120
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120	120	120
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120	120	120
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40	40	40	40
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120	120	120
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840	880	880	880
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน									
กิจกรรมแนะแนว	35	35	35	35	35	35	35	35	35
กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี	35	35	35	35	35	35	35	35	35
กิจกรรมชุมนุม	40	40	40	30	30	30	30	30	30
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์	10	10	10	10	10	10	10	10	10
รวมเวลาเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120
กลุ่มสาระการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)									
ภาษาอังกฤษ	-	-	-	-	-	40	-	-	-
ภาษาล้านนา	-	-	-	-	40	-	-	-	-
ภาษาจีน	-	-	-	40	-	-	-	-	-
วิชาชีพ	-	-	-	80	80	80	120	120	120
คณิตศาสตร์	-	-	-	-	-	-	40	40	40
รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	-	-	-	120	120	120	160	160	160
รวมเวลาเรียนทั้งหมด (ชั่วโมง/ปี)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,160	1,160	1,160

ที่มา : หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หน้า 21

โดยสรุปหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ได้ยึดตามแนวของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลเทศบาลวัดศรีปึงเมือง ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเป็น 10 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น การวัดผลประเมินผล และการบริหารหลักสูตร ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนด เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม โดยเน้นอัตลักษณ์ด้านวิชาชีพ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ คหกรรม บัญชี ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ และช่างยนต์ ให้นักเรียนที่จบจากโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง มีความรู้ ทักษะ เจตคติต่ออาชีพสุจริต เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนสายอาชีพ และการประกอบอาชีพสุจริต

การบริหารจัดการหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 42) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานของวิชาการ แม้ว่าหลักสูตรปัจจุบันจะใช้หลักสูตรระดับชาติที่เป็นแบบเดียวกันก็ตาม แต่ความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ในแต่ละสถานศึกษา จะแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรมการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างของสถานศึกษานั้น เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ แม้กระทั่งผู้เรียนก็มีส่วนที่จะทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษา

หากจะเปรียบเทียบหลักสูตรเป็นรถยนต์ นั่นก็คือ รถยนต์ที่มีล้อ หลายรูปแบบ สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้ได้เลือกใช้ตามต้องการ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้ใช้หลักสูตร เปรียบเสมือนผู้ขับเคลื่อนรถยนต์ รถยนต์จะแล่นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบำรุงรักษา ตลอดจนการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับงาน การจัดเวลาและสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้รถ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาก็ต้องรู้จัก และเข้าใจการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความรับผิดชอบของผู้บริหารมีตั้งแต่การสนับสนุน ส่งเสริมและการกำกับดูแลในด้านหลักสูตร การสนับสนุนในด้านบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ ส่วนในด้านการดูแลก็คือ การมุ่งพัฒนาคุณภาพของงานเป็นสำคัญ

ความหมายและความสำคัญของการบริหารหลักสูตร

การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการใช้กระบวนการการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การอำนวยการ

การประสานงาน การติดต่อ การประเมินผล การปฏิบัติงาน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ หน้าที่ของผู้บริหาร จึงมีการจัดวางนโยบาย การวางแผนและการจัดตั้งวัตถุประสงค์ หน้าที่ถัดไป ได้แก่ การมอบหมาย ความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน การประสานงานติดต่อ การจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งการติดตาม ประเมินผล

การบริหารหลักสูตร จึงมีลักษณะงานคล้ายกับการบริหารงานลักษณะอื่นๆ ในสถานศึกษา แต่อาจแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์ วิธีการและการประเมินผล

การบริหารหลักสูตร จึงหมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

กระบวนการบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรได้นำกระบวนการบริหารงานมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงาน บรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการการบริหารงานมีประโยชน์ต่อการทำงานดังนี้

1. ช่วยให้การบริหารหลักสูตรสะดวกและรวดเร็วขึ้น เพราะมองเห็นงาน ปัญหาของ ความซ้ำซ้อน และสามารถมอบหมายงานได้ถูกต้อง
2. ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน ให้ทันกับ ความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของงาน
3. ช่วยให้สถานศึกษาได้ขยายเติบโตและก้าวหน้า มองเห็นปัญหา ทำให้งานบรรลุ วัตถุประสงค์ได้ตามที่วางไว้
4. ช่วยส่งเสริมตัวบุคคลในการทำงาน การจัดหน่วยงาน การบริหารงาน ได้งานเหมาะ กับบุคคล เพื่อให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ
5. ช่วยให้ผู้บริหารได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้บุคคลในองค์การทำงานอย่างมี อิสระและมีความคิดริเริ่ม

6. ช่วยในการจัดหมวดหมู่ของงาน ให้เป็นไปตามความเหมาะสม และรวดเร็ว

7. ช่วยให้มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการบริหารงาน สามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1.ขั้นเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนเปิด หลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วย เป็นสิ่งจำเป็น การเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตรมีดังนี้

1.1 การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ ก็ได้มีการทดลองนำร่องการใช้ หลักสูตรแล้วในการตรวจสอบหลักสูตรแม่บท แต่ละสถานศึกษาสามารถทำได้เพื่อให้เหมาะสม กับสภาพของสถานศึกษา โดยการตรวจสอบตั้งแต่วัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

รูปแบบ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา วิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบว่า เหมาะกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษานั้นๆ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีสภาพท้องถิ่นแตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องปรับปรุงบ้างตามความเหมาะสม

1.2 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ก็เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะมีผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร นับตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษาจะต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมากบ้างน้อยบ้างในลักษณะที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ก็เพราะการจัดหลักสูตรเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่เฉพาะการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์กับสื่อการสอน ห้องสมุด สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ รวมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะผู้มีหน้าที่บริหารหลักสูตร ได้แก่ ฝ่ายวิชาการจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของสิ่งเหล่านี้ และต้องปรับปรุงแก้ไขวิธีบริหารงาน เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การประชาสัมพันธ์จะเริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรต้นแบบเป็นระยะว่า ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

การประชาสัมพันธ์ทำได้หลายรูปแบบดังนี้

ก. การออกเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น การออกแผ่นปลิว บทความในหนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ

ข. การใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ค. การประชุมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่

การเลือกใช้วิธีประชาสัมพันธ์ ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายงบประมาณที่มีอยู่ ตลอดจนเวลาและโอกาส เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป อย่างไรก็ตาม การประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการยอมรับในหลักสูตร ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับการเรียนการสอน

1.3 การเตรียมความพร้อม การเตรียมความพร้อมของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็น เหมือนกับการจัดของต่างๆ ก่อนออกเดินทาง เมื่อไม่ให้เกิดการจัดซื้อในระหว่างหลักสูตรกำลังดำเนินการ หรือระหว่างการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมมีหลายเรื่องดังนี้

ก. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอน เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียน สิ่งที่ต้องทำในการเตรียมความพร้อมทางด้านครูผู้สอนก็คือ การสำรวจ

จำนวนครูผู้สอน ความพร้อมในการสอน โดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดเตรียมเนื้อหาหลักสูตร รวมทั้งทักษะในการสอน การประเมินผลการเรียน รวมทั้งการให้ความเข้าใจกับผู้สอนให้มีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร

2) การเตรียมผู้นิเทศการสอนและนักแนะแนวการศึกษา บุคลากรเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปบุคลากรที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ก็จะช่วยครูในด้านการเรียนการสอน ได้ดีในการพัฒนาคุณภาพการสอน

3) การเตรียมผู้บริหาร โดยทั่วไปผู้บริหารมีหลายระดับ หากเป็นผู้บริหารสถานศึกษาก็มีผู้อำนวยการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชา ตลอดจนหัวหน้างานอื่นๆ ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร ไม่ยิ่งหย่อนกว่าครูและผู้นิเทศการสอน เพราะเป็นผู้กำกับดูแลหลักสูตรให้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสำรวจสภาพและปัญหาของสถานศึกษา ในความดูแลของตนเพื่อจะได้พัฒนาและแก้ไขได้ถูกต้อง การประชุมสัมมนาผู้บริหาร เรื่องบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมทั้งแนวคิดและเทคนิคของงานบริหารหลักสูตร

ข. การเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ วัสดุฝึก สื่อการสอน ห้องสมุด อาคารสถานที่ งบประมาณ สถานที่ฝึกงาน รวมทั้งการจัดทำคู่มือครูเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นต้น

1) การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ ในการสอนด้านทักษะปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านวิชาชีพ วัสดุฝึกใน โรงประลองและห้องปฏิบัติ การเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเตรียมจัดซื้อ และจัดการไว้ล่วงหน้าก่อนการสอน มิฉะนั้นอาจเกิดการจัดซื้อและขาดแคลนในเวลาสอน จึงควรจะได้วางแผนการไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุ

2) การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอนหลักสูตรใหม่ ย่อมต้องการสิ่งใหม่ๆ การจัดหาไว้พร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอน เช่น แผ่นใส เทป ตลอดจนอุปกรณ์ในการใช้สื่อจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงสภาพของสถานศึกษา เช่น ห้องที่จะใช้สื่อ ความสามารถของครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ ช่างเทคนิคที่จะช่วยบริการการใช้สื่อด้วย

3) การเตรียมอาคารสถานที่ อาคารสถานที่เป็นห้องเรียนบรรยาย ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงประลอง ควรจัดหาให้พร้อม ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่เหล่านั้น เช่น ห้องปฏิบัติก็ต้องจัดทำล่วงหน้าก่อนนำหลักสูตร ไปใช้

4) การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นมาก งบประมาณจะเป็นตัวบ่งชี้จะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ นอกจากจะใช้ในการดำเนินการจ้างค่าตอบแทน และยังเป็นค่าใช้จ่ายสอยในการพัฒนาวัสดุ หลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสาร และอุปกรณ์การสอน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสนับสนุนต่อการสอน

5) การเตรียมห้องสมุด เป็นส่วนที่จะสนับสนุนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ครูและนักเรียนมีแหล่งค้นคว้า สามารถศึกษาเพิ่มเติมจากห้องสมุด จึงจำเป็นต้องจัดหาเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนไว้ในห้องสมุด

6) การเตรียมสถานที่ฝึกงาน การเรียนในด้านวิชาชีพ จำเป็นต้องมีสถานศึกษาเพื่อเป็นการฝึกทักษะปฏิบัติ และการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง การเตรียมสถานที่ฝึกงานไว้พร้อม จะช่วยให้การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรได้สะดวกและมีคุณภาพ

1.3 การจัดทำโครงการสอน บางทีก็เรียกแผนการสอนเป็นการเตรียมของครูเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและการประเมินผล การจัดทำโครงการสอน จะช่วยให้ครูได้ดำเนินการสอนไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.4 การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน เป็นสิ่งจำเป็น ได้แก่ การรับสมัครนักศึกษาเพื่อเข้าเรียน การสอบข้อเขียน สัมภาษณ์ ตลอดจนการตรวจสอบหลักฐานก่อนเข้าศึกษาต่อ ในบางครั้งหากมีความจำเป็นเมื่อพบว่าผู้เรียนต้องเติม หรือให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาบางส่วนก่อนเข้าสู่หลักสูตรใหม่ ก็อาจต้องเปิดการสอน เพื่อปรับพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้สามารถเรียนในหลักสูตรใหม่ได้

1.5 การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม เป็นการตรวจสอบ ความพร้อมของชุมชน เช่น ความคิดเห็นของผู้ปกครองของสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมที่จะรับผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อเข้าทำงาน เพื่อจะได้สนับสนุนจากชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตร

1.6 การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน การบริหารหลักสูตรอยู่ในการบริหารของฝ่ายวิชาการ และคาบเกี่ยวกับฝ่ายอื่นๆ ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนการสอน การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน เพื่อจะได้มีการรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร โดยทั่วไปสถานศึกษามีหน่วยงานรองรับการบริหารหลักสูตรอยู่แล้ว แต่อาจจัดโครงการเฉพาะกิจขึ้นเมื่อเปิดหลักสูตร เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

2. ขั้นตอนดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจะมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการหลักสูตรและฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร มีดังนี้

2.1 การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ความจำเป็นที่จะต้องมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจหลักสูตร

2.2 การปฐมนิเทศนักเรียน เป็นการชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งควรจะได้ชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ลักษณะเนื้อหาวิชา โครงสร้าง จำนวนหน่วยกิต วิชาเลือก วิชาบังคับตลอดจนวิธีการลงทะเบียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสามารถปรับตัวเกี่ยวกับการศึกษา

2.3 การจัดทำคู่มือครู เพื่อจะเป็นการให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดทำคู่มือครูอาจจัดทำได้โดยการมีโครงการคณะกรรมการเฉพาะกิจ จากครูในแผนกต่างๆ ก็ได้

2.4 การจัดตารางสอน ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดตารางสอน จะต้องศึกษาองค์ประกอบในการจัดตารางสอน คือ

ก. รายวิชาในหลักสูตร ได้แก่ รายวิชาที่เปิดสอนในโปรแกรมการศึกษา ทั้งรายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งวิชาบังคับ วิชาเลือกตลอดจนการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามลักษณะวิชา

ข. ห้องเรียน ได้แก่ ห้องที่จัดเพื่อเรียนทั้งวิชาทฤษฎี และปฏิบัติ ตามวันเวลาในตารางสอน

ค. เวลาเรียน ได้แก่ เวลาเรียนตามหลักสูตร จำนวนภาคเรียนในแต่ละปีการศึกษา จำนวนสัปดาห์ในแต่ละภาคเรียน จำนวนวันในแต่ละสัปดาห์ จำนวนคาบชั่วโมงในแต่ละวัน และจำนวนความถี่ของแต่ละวิชา ในการแบ่งตามกลุ่ม

ง. ผู้เรียน คือ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษา แบ่งเป็นรายวิชาที่เรียน

จ. ผู้สอน ผู้สอนในแต่ละวิชาตามตารางสอน

2.5 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนตามความรู้และลักษณะงาน โดยคำนึงถึงการแบ่งชั่วโมงที่เหมาะสม ตลอดจนภาระหน้าที่อื่นของครู

2.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องมืออุปกรณ์การสอน สื่อการสอน วัสดุฝึก อาคารสถานที่ รวมถึงความสะอาดสบายทางกายภาพ

2.7 การฝึกงาน เป็นการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ การฝึกงานมี 2 ลักษณะ คือ การฝึกภายในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการจัดการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การบริหารหลักสูตร เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม และการจัดทำโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็น การนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดการเรียน การจัดการครูเข้าสอน และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการประเมินผลหลักสูตร

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา การจัดการศึกษาขององค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 289 วรรคสอง กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและ การฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใด ระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และมาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ กรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะด้านการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน จากภารกิจจัดการศึกษาตามหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามกฎหมายจึงทำให้จัดการศึกษาโดยมีแนวทางจัดการศึกษาดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553)

แนวนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

การจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

1. จัดการศึกษาปฐมวัย
2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. จัดบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ
4. จัดส่งเสริมกีฬานันทนาการกิจกรรมเยาวชน
5. การดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมและเตรียมความพร้อมทางร่างกายจิตใจและอารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อให้เด็กที่มีอยู่ในเกณฑ์การศึกษาพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
3. เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. เพื่อให้การจัดการศึกษาท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น
5. เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนเพื่อพัฒนาให้เป็นคนมีคุณภาพทั้งร่างกาย สติปัญญา ร่างกาย และสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬา นันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนไปในแนวทางที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้าง และพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพให้มีงานทำ ไม่เป็นภาระแก่สังคม

7. เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

นโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น

1. นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2. นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

4. นโยบายด้านระบบบริหารและจัดการศึกษา จัดระบบบริหาร และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

5. นโยบายด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูล และเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนาคู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง

6. นโยบายหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

7. นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

8. นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งทางด้านการเงิน ทรัพย์สินในประเทศ จากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา และจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9. นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

10. นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการกิจกรรมเด็กเยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ บริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชนอย่างหลากหลาย พอเพียงและมีประสิทธิภาพ

11. นโยบายการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลืออาชีพ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนระดมทุนและการจัดการ นำวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพการจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น

12. นโยบายด้านการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น บำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรมความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

การบริหารงานวิชาการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดแนวการบริหารงานวิชาการตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใช้ในโรงเรียนซึ่งได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 การอบรมทบทวนการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรได้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน

1.2 พัฒนาบุคลากรระดับปฏิบัติการสอนให้สามารถวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผน การจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ในชั้นที่เริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษาแรกของทุกชั้นปี

1.3 ให้เทศบาลและเมืองพัทยาจัดตั้งขบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการจัดทำและ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียน

2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1 การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการอบรมครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มด้อยโอกาส ส่งเสริมให้สถานศึกษาของ ท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ

2.3 กลุ่มความร่วมมือฯ ควรดำเนินการกิจการส่งเสริมอาชีพ การศึกษานอกระบบ กิจกรรมเด็ก เยาวชน กีฬา นันทนาการ บำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมการจัด การศึกษาของรัฐ

โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่จัดการศึกษาตามนโยบายขององค์กรส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 เพื่อจัดการศึกษาในประชาชนในท้องถิ่น ให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและ ประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้รวบรวมเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 (2547, บทคัดย่อ) ได้วิจัยติดตามผลการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ปี พ.ศ.2547 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลจากการวิจัยพบว่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีปัญหาหลายด้าน กล่าวคือ

1. ด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบปัญหา ดังนี้ 1) ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาน้อย ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและไม่มีเวลา ในการมาร่วมประชุม และคณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาน้อย 2) ครูมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย ยังไม่ยึดวิสัยทัศน์ ภารกิจและ เป้าหมายของสถานศึกษาไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษา ขนาดเล็กมีบุคลากร ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ บุคลากรยังขาดทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) สาระของ หลักสูตรสถานศึกษาการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สถานศึกษาบางแห่งกำหนดไว้มากและบางคุณลักษณะวัดได้ยาก การกำหนดเวลาเรียนในบางกลุ่ม สาระการเรียนรู้ไป การเขียนคำอธิบายรายวิชายังไม่ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและ สาระการเรียนรู้ และบาง โรงเรียนไม่ได้กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลงใน หลักสูตรสถานศึกษา 4) เอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีไม่เพียงพอระยะเวลา ในการจัดทำหลักสูตรน้อยเกินไป 5) โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดฐานข้อมูลในการจัดแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด มีหนังสือสำหรับค้นคว้า ไม่เพียงพอ สถานศึกษาบางแห่งมีแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่น ไม่หลากหลายและขาดงบประมาณในการจัดแหล่งการเรียนรู้

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบปัญหา ดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอน บุคลากรใน สถานศึกษาขนาดเล็กไม่เพียงพอต้องสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำแผน เรียนรู้ครบทุกวิชา ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การบูรณาการที่ครูปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการในลักษณะของเนื้อหาสาระ แต่วิธีการวัดผล และการนำผลไปใช้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังบูรณาการได้ไม่ชัดเจน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้นักเรียนจัดทำโครงการและครู บางส่วนยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังคงใช้วิธีการบรรยาย ไม่ใช่สื่อ การเรียนรู้ และยึดครู เป็นศูนย์กลาง 2) สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนงบประมาณที่ได้รับ ไม่เพียงพอ ครูไม่มีความรู้ ทักษะและเวลาในการผลิตสื่อการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการ เรียน สถานศึกษาบางแห่งยังไม่ได้จัดทำคู่มือ ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษาไว้เป็นรูปเล่มอย่างชัดเจน ครูมีภาระในการวัดผล และประเมินผลมาก ไม่มีบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถทาง การวัดผลโดยตรง ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนยังไม่ หลากหลาย มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในวิธีการวัดและประเมินผลทางด้าน จิตพิสัย การจัดทำ หลักสูตรการวัดและประเมินผลตามแบบ ปพ. ต่างๆ ยังไม่ชัดเจน การกำหนดผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังและการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมากทำให้ต้องมีความยุ่งยากใน

การวัดผลและการกรอกผลตามแบบ ปพ. การเทียบโอนการย้ายเข้า ย้ายออกของนักเรียนที่เรียนไม่เหมือนกัน ทำให้ยุ่งยากแก่การปฏิบัติผู้ปกครองยังไม่เข้าใจวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และไม่คอยให้ความร่วมมือในการประเมินผล บุคลากรตนเอง 4) การสอนซ่อมเสริม ครูมีภาระในการสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการสอนซ่อมเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล ไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อการเรียน นวัตกรรมการสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล งบประมาณในการสนับสนุนการผลิตสื่อยังเพียงพอ

3. ด้านการนิเทศ ติดตามผล พบปัญหา ดังนี้ 1) การนิเทศภายใน ครูมีภาระหน้าที่มาก ทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศ ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายในมักเกรงใจเพื่อนครู ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาบางแห่งยังไม่มีหรือนำผลการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 2) การติดตามและประเมินผล ภาคเอกชนครูในการวางแผนและประเมิน โครงการมีภาระในการจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำแผนงาน/โครงการต่างๆ และการจัดทำรายงาน สรุปผลการประเมิน โครงการและการจัดทำรายงานผลการประเมินโครงการของสถานศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นไปตามรูปแบบของการประเมิน

ในปีต่อมา ภัทรา สุขนิคม (2548) ได้ศึกษาบทบาทในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า บทบาทที่ผู้บริหารควรแสดงและบทบาทที่เป็นไปในการบริหารจัดการหลักสูตรใน 7 ด้าน คือ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้แก่ ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและยอมรับหลักสูตรสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ตามความต้องการและจำเป็นของโรงเรียนเพื่อการจัดทำและการบริหารจัดการหลักสูตร ฯลฯ 2) ด้านการจัดทำสาระหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ฯลฯ 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน ฯลฯ 4) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนองต่อความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การให้กำลังใจและส่งเสริมครู โดยการรับรู้ปัญหา ขกย่อง ชมเชยความพยายามของครูในการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ 5) ด้านการนิเทศกำกับติดตาม ได้แก่ การนิเทศ กำกับติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินการ ได้แก่ การสรุปความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ 7) ด้านการปรับปรุง พัฒนา ได้แก่ การปรับปรุง พัฒนาสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรม และอื่น ๆ ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ฯลฯ

ในปีเดียวกัน รพีพร เลหากุล (2548) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ปัญหาที่พบบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีปัญหามากที่สุดคือครุขาดความชำนาญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีเวลาในการจัดทำหลักสูตรน้อย ผู้ปกครอง/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย หลักสูตรมีรายวิชาและเนื้อหามากเกินไปและการเรียนการสอนไปเป็นไปตามแผนการสอนที่วางไว้

ในขณะที่ อาคม มากมีทรัพย์ (2548) ได้ศึกษาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า 1) โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ มีการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ตามแนวทางที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 7 ขั้นตอน ปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 พบว่ามีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำกว่าเป้าหมาย สื่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนวิชาเอกคณิตศาสตร์มีเพียง 1 คน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ไม่เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ได้ดำเนินการตามกระบวนการบริหารคุณภาพด้วยวงจรเดมมิ่งอย่างเป็นระบบ โดยการร่วมศึกษา ร่วมพัฒนา ร่วมเรียนรู้ และร่วมสรุปความรู้ ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนอันประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคลากรในชุมชน ด้วยการประชุม ปฏิบัติการ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสอบถามความคิดเห็นและการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ศิริสิทธิ์ วร โงน, พระมหา (2550) ได้ศึกษาการจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 5 เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

การดำเนินการด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตร ในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางที่ดำเนินการมาก คือ เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติทางการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร และปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณที่เพียงพอต่อการเตรียมการและดำเนินการจัดทำหลักสูตร ส่วนข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณให้เหมาะสม และเพียงพอ

การดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับมาก คือ จัดตารางสอน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระวิชาและ ปัญหาที่พบคือ บุคลากรครูไม่ให้ความร่วมมือที่ดีเท่าที่ควรในการจัดทำหลักสูตร ข้อเสนอแนะ คือ ควรสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ครู ให้เห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตั้งใจ พร้อมเสียดุลดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

การดำเนินการด้านสื่อการเรียนรู้ ในภาพรวมดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ที่มี การดำเนินการมาก คือ แนะนำให้ครูได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน และปัญหาที่พบคือ สถานศึกษาขาดงบประมาณ ช่วยสนับสนุนจัดหาและผลิตสื่อ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษา ควรผลิตสื่อ จัดหาสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนท้องถิ่นนำมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ เน้นการผลิตสื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน จัดหางบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนรู้

การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มี การดำเนินการมาก คือ วางแผน กำหนดช่วงเวลาในการวัดผลและประเมินผลระหว่างภาคเรียน ปลายภาคเรียน และตลอดภาคเรียน ได้อย่างเหมาะสม และปัญหาที่พบคือ สถานศึกษาไม่ได้สร้าง เครื่องมือระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อเสนอแนะ คือควรจัดทำเครื่องมือการวัดผลประเมินผลรองรับตามหลักสูตร คณะครู ตระหนักถึงความสำคัญ การวัดผลประเมินผล จัดการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสม สอดคล้องกับทั้ง 8 กลุ่มสาระปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เป็นระบบ ตรวจสอบได้

การดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ดำเนินการมาก คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัน สำคัญ กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ และปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษา ควรบริหารงบประมาณให้เป็นระบบ จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามกลุ่มสาระอย่างเหมาะสม

เจนจิรา ชมชื่น (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านพร้าวหนุ่ม อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประเมินการบริหารหลักสูตรโดยประยุกต์ใช้ CIPP เกี่ยวกับบริบทหรือ สภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นหรือความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานตามหลักสูตร กระบวนการบริหารหรือการนำหลักสูตรไปใช้และผลผลิตจากการใช้หลักสูตร ผลการประเมิน สรุปได้ดังนี้

ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านพร้าวหนุ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันทุกประการ เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นวิถีชีวิตแนววัฒนธรรมชุมชน

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมีความพร้อมเกือบทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านงบประมาณ ยังไม่มีความพร้อมไม่สามารถสนองความต้องการได้

ด้านกระบวนการ มีการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และลีวิส (Saylor and Lewis) มาเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตร และนำนวัตกรรมที่เป็นเทคนิควิธีการ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการวิจัย มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ โดยโรงเรียนสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ ได้ว่า จะสามารถนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ก่อให้เกิดระบบประกันคุณภาพภายใน ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการที่นำมาใช้ในการดำเนินงานตามหลักสูตรมีความเหมาะสมเกือบทุกกระบวนการ

ด้านผลผลิต ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการทำน้ำปูในระดับดีเยี่ยม เรียงตามลำดับคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ต้นทุนการผลิต ตลาดและการจำหน่าย หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การสร้างองค์ความรู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายวิชาการทำถั่วเน่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยมเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การประกอบอาหาร โดยใช้ถั่วเน่าเป็นส่วนประกอบ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ต้นทุนการผลิต ตลาดและการจำหน่าย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิปัญญาการทำถั่วเน่า หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ถั่วเหลือง หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การสร้างองค์ความรู้ (การจัดทำโครงการ) ส่วนความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่มีความพึงพอใจที่มีต่อการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก สำหรับความพึงพอใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมากทั้ง 2 รายการ

ในปีต่อมา ณิชารีย์ ศรีศักดิ์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้สรุปการวิจัยดังนี้

ในผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 2 ฉบับ ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอรุโณทัย มืองค์ประกอบคือ วิสัยทัศน์ หลักการ ภารกิจ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป้าหมาย คุณลักษณะสำคัญของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระเบียบการวัดประเมินผล ส่วนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มืองค์ประกอบ คือ สาระการเรียนรู้ มาตรฐานตามตัวชี้วัดแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการและด้านเจตคติ เพื่อนำมาจัดทำคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ โดยหลักสูตรทั้งสองมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมากและในการประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งสอง พบว่า มีความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมากเช่นกัน

ส่วนการจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการสร้างคู่มือมีองค์ประกอบ คือ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ แผนการบริหารหลักสูตรและเครื่องมือในการบริหารหลักสูตร โดยคู่มือมีประสิทธิภาพในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ได้อยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ สุรัตน์ ก้อนนาค (2554) ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ มีส่วนร่วมน้อยสุดในการทบทวนแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีส่วนร่วมน้อยสุดในการเป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา มีส่วนร่วมน้อยสุดในการให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง สนับสนุนและส่งเสริมภารกิจของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีส่วนร่วมน้อยสุดในการเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษาต่อชุมชนและสาธารณชน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีส่วนร่วมน้อยสุดในการวางแผนการนิเทศของสถานศึกษา

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ 1) ควรคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นคณะกรรมการ 2) จัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ 3) จัดให้มีกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่และภารกิจอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา 1) ควรคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นคณะกรรมการ 2) ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการ 3) เปิด โอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา 1) ควรประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญ 2) เปิด โอกาสให้บุคคลที่มีความพร้อมในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ยกย่องบุคคลในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 1) สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน 2) สร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในชุมชน 3) ควรร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประสานงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 1) ควรคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นคณะกรรมการนิเทศ 2) อบรมให้ความรู้เรื่องการติดตามและประเมินผลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ทำความเข้าใจและร่วมกันวางแผนการนิเทศกับชุมชน 4) มีเครื่องมือในการนิเทศติดตามผล 5) สถานศึกษามีเว็บไซต์เพื่อให้ชุมชนสามารถติดตามและตรวจสอบการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาได้ตลอดเวลา

ในขณะที่วาริ พงษ์ราศรี (2554) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 พบว่า ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ และด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 1) ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงที่สุด คือ การจัดทำงบประมาณและการระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและชุมชน ในการสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ การสนับสนุนให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเป็นปัจจุบัน และการจัดให้มีห้องเรียน ห้องพิเศษ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอย่างเพียงพอ ตามลำดับ 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ การกำหนดแนวการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย ตามสภาพจริง มีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ตามลำดับ 3) ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ ในภาพรวมมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุด คือ การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ครบวงจร รองลงมา ได้แก่ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และบุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

Wellman (1988, หน้า 1427 - A) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษาที่สองไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐนิวยอร์ก โดย เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน จำนวน 964 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน การรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตรของครูเอง ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเวลาที่สอนมีเพียงพอ วุฒิต่างการศึกษาของครู

Kopong, Elias (2000 อ้างใน กนกวรรณ รุกขชาติ, 2541) ได้ทำการศึกษาเรียนรู้ว่าไม่เป็นทางการ กรณีศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ในการพัฒนาการศึกษา และวัฒนธรรมของประชาชนชาวลามาสโหลต ซึ่งเป็นชนกลุ่มเล็กๆ ที่มีสังคมวัฒนธรรมของตนเองที่อาศัยอยู่ทางตะวันออกของอินโดนีเซีย ซึ่งการเรียนของชาวลามาสโหลตจะเป็นการเรียนที่แตกต่างจากการเรียนของส่วนกลางที่กำหนดไว้โดยรัฐบาลกลาง โดยการเรียนนี้จะเป็นการเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวลามาสโหลตเองเอง โดยที่นักเรียนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นการเรียนการสอนที่สามารถคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเองไว้ไม่ให้สูญหาย

Gundlach, D.J. (2005, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหลักสูตรของตนเอง: การประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรออนไลน์ในระดับ K-12 ของโรงเรียน จำนวน 12 โรงเรียน ในเขตพื้นที่ Midwest โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรออนไลน์ว่าบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ของเขตพื้นที่โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน 8 ประการ ดังนี้

- 1) ความตรงทางวิชาการ
- 2) ความยืดหยุ่นของหลักสูตร
- 3) ความง่ายในการปรับปรุงให้ทันสมัย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนต่อการเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง การจะให้หลักสูตรสถานมีประสิทธิภาพ ต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ภายใ้ความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอันจะนำพาผู้เรียนไปสู่การเป็นบุคคลคุณภาพตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาของชาติ